

TONI
PARSONS
POSLEDNJA
ŽRTVA

Preveo
Nenad Dropulić

■ Laguna ■

Naslov originala

Tony Parsons
DIE LAST

Copyright © Tony Parsons 2017

Translation copyright © 2017 za srpsko izdanje, LAGUNA

Kupovinom knjige sa FSC oznakom pomažete razvoj projekta
odgovornog korišćenja šumskih resursa širom sveta.

NC-COC-016937, NC-CW-016937, FSC-C007782

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

*Robu Voru iz Hajberija,
Masvel Hila i Houva*

„Koliko puta ležah po kiši na tuđem krovu i mišljah
o domu.“

Vilijam Fokner, *Dok ležah na samrti*

PROLOG

DEVOJKA IZ BEOGRADA

Prvo što su joj uzeli bio je pasoš.

Muškarac je skočio iz kabine kamiona i pucnuo prstima.
Klik-klik.

Već je držala pasoš u ruci, spremna za prvi susret s vlastima, i dok ga je pružala muškarcu videla je, pod slabim uličnim svetlom Beograda, da on drži u ruci mali svežanj pasoša. Nisu svi bili tamnocrveni kao njen srpski. Bilo je zelenih, plavih i svetlocrvenih – pasoša sa svih strana. Čovek je podvukao njen pasoš pod gumenu traku koja je držala svežanj zajedno i gurnuo ga u džep debele zimske jakne. Ona je očekivala da će pasoš ostati kod nje.

Pogledala ga je i zastao joj je dah. Jedna strana lica bila mu je izbrazdana starim ožiljcima i izranjavljeno meso izgledalo je kao rastopljeno. Onda je drugi put pucnuo prstima.
Klik-klik.

Zbunjeno se zagledala u svog mlađeg brata. Dečak je pokazao njen kofer. Čovek je želeo da uzme kofer. Onda je čovek

rastopljenog lica progovorio na engleskom, mada ni njemu ni njima to nije bio maternji jezik.

„Nema mesta“, rekao je pokazujući kamion.

Ali ona je tvrdoglavo stegnula kofer i iznenadni blesak čistog besa sinuo je u čovekovim očima.

Klik-klik, oglasili su se njegovi prsti. Pustila je kofer.

Kofer je bio druga stvar koju je uzeo. Potpuno se zapanjila. Za manje od minuta prepustila je pasoš i ostala bez stvari. Čovek je zaudarao na znoj i cigarete i ona se zapitala, prvi put, je li načinila užasnu grešku.

Pogledala je brata.

Dečak je drhtao. Beograd je veoma hladan u januaru i prosečna temperatura je jedva nešto iznad nule.

Zagrllila ga je. Visoki mršavi šesnaestogodišnjak s jednom drškom naočara zalepljenom trakom zagrizao je donju usnu trudeći se da se obuzda. I on je nju čvrsto zagrlio i nije je puštao, a kad se nežno odmakla, i dalje ju je držao stidljivo se smešeći i podigao telefon. Nasmehili su se sićušnoj crvenoj tački u mraku kad ih je uslikao.

Onda ju je čovek rastopljenog lica uzeo za ruku iznad lakta i povukao je prema kamionu. Nije bio nežan.

„Nema vremena“, rekao je.

U kamionu su žene sedele sučelice u dva reda. Sve su se okrenule da je pogledaju. Crna lica. Azijska lica. Tri devojke, možda sestre, s hidžabima. Sve su je gledale, ali ona je zurila u svog brata na pustoj beogradskoj ulici s njenim koferom u ruci. Podigla je ruku u znak pozdrava, dečak je zaustio da nešto kaže, ali zadnja vrata naglo su se zalupila i on je nestao. Jedva je ostala na nogama kad je kamion naglo krenuo na sever ka granici.

U kamionu su bile kutije. Mnoštvo kutija, jednakih.

Birnen – Arnen – Nashi – Peren, pisalo je na kutijama.
Грушы – Pere – Peras – Poires.

Kruške, pomislila je, a onda ponovila na engleskom kao da se priprema za novi život: „*Pears.*“

Žene su je i dalje gledale. Ona najbliža vratima pomerila se da joj načini mesta. Bila je Afrikanka, ne starija od osamnaest godina, kože toliko crne da je sijala.

Afrikanka joj je uputila široki beli osmeh ohrabrenja i graciozno podigla ruku nudeći devojci iz Beograda da sedne.

Beograđanka joj je zahvalila klimnuvši glavom, sela i pomislila da je Afrikanka vrlo dobra devojka.

Dobra devojka koja će prva umreti.

Osam sati kasnije žene su stajale na benzinskoj pumpi i čekale red ispred ispucalog neispravnog toaleta u poslednjem očajničkom pokušaju da ostanu čiste.

Devojka iz Beograda gledala je vozila na auto-putu. Mlečnobelo zimsko sunce izgrevalo je iznad nepreglednih oranica, golih kao površina Meseca.

„U kojoj smo zemlji?“, upitala je.

„U Austriji?“, rekla je jedna devojka s hidžabom. „U Nemačkoj?“

„Bogata zemlja.“

Čovek je izašao iz toaleta; jednom rukom zakopčavao je šlic, a drugom je pucnuo prstima.

Klik-klik.

„Nema više“, rekao je, a žene su se svakako zbunile. Nestrljivo je ponovo pucnuo prstima. „Nema više stajanja“, objasnio je kolutajući očima jer ne razumeju njegov tečni engleski.

Uskoro su se vratili na auto-put.

„Nema stajanja“, rekla je dobra devojka i lice joj se razvuklo u onaj široki beli osmeh. „Nema kofera. Nema vremena.“

„Nema parkiranja!“ nasmejala se devojka iz Beograda.

„Nema pušenja!“ rekla je žena iz Azije.

Jedna devojka s hidžabom mahnula je mrtvim telefonom.
„Nema signala!“

Sve su se nasmejale. Tada su se smejale poslednji put. Jer sada je u kamionu bilo hladno, daleko hladnije čak i nego u ponoć u Beogradu u januaru. U početku su mislile da je razlog to što se neprestano penju i prelaze planine.

Ali onda su videle da sve izdišu belu paru.

Hladnoća nije dopirala spolja.

Hladnoća je vladala unutra.

I svakog trenutka bilo je sve hladnije, suviše hladno da se zaspi.

A na kraju i suviše hladno da se živi.

Devojka iz Beograda je drhtala. Čak i vazduh se ledio. Štipao ju je za oči.

Dodirnula je metalna vrata do sebe; bila su toliko hladna da su joj opekla prste.

Krv joj se povlačila iz šaka dublje u telo pokušavajući da zaštiti organe koji je drže u životu, i činilo joj se da joj ledeni vazduh prodire u krv kao otrov.

Trupkala je nogama, stezala i otvarala šake pokušavajući u njih da prizove malo toplote, malo pokreta, malo života.

Dobra devojka ju je gledala.

„Hladno je“, rekla je devojka iz Beograda i osetila se glupo što govori o nečemu tako bolno očiglednom.

Ali dobra devojka je klimnula glavom.

„Jeste. Dođi, imam rukavice.“

„Ne, ne.“

„Molim te, sestro. Gurni ruke uz moje.“

I tako su sedele neko vreme, utrnulih ruku stisnutih u rukavicama dobre devojke, dlan o dlan.

Ali onda su počela da je bole stopala. Ne samo od hladnoće. Bio je to prodoran zaslepljujući bol. Dok je trupkala nogama, osetila je da joj se mišići vrata i ramena zatežu. Zavrtela je glavom levo-desno kako je videla da njena majka radi kad joj se vrat ukoči, ali to joj nije ni najmanje pomoglo. Videla je da se dobra devojka stresa i nema od užasa posmatrala kako se to pretvara u grčevitu drhtavicu.

Pogledala je ostale žene. Jedna devojka s hidžabom kao da je već bila utonula u nešto dublje od sna.

Pogledala je dobru devojku; videla je da joj se inje nahvatalo po gustim crnim trepavicama i taj prizor ispunio ju je užasom.

Ustala je naglo izvukavši ruke iz rukavica dobre devojke, iznenada svesna da se ledena hladnoća koja joj je prvo zahvatila šake i stopala sada širi svuda.

Sve je bilo ukočeno. Sve ju je bolelo. Počela je da drhti od straha.

Sve one će ovde umreti.

Udarila je u čeličnu ploču između tovarnog dela i vozačke kabine. Osetila je miris cigareta. Čula je glasove. Muški i ženski.

Udarila je jače.

Kamion nije stao.

Nastavila je da lupa po pregradi kabine, ostale žene iza nje su ćutale, mada su je neke posmatrale polusklopljenim očima.

A kamion je i dalje išao.

Dugo pošto je odustala i skljojala se na pod uz dobru devojku – jesu li prošli minuti ili sati? – kamion je najзад stao. Čula je brujanje velikih kamionskih dizel-motora, glasove iz daljine i – da li sanja? – nešto slično sireni velikog broda.

Ustala je na utrnule noge, stajala u kamionu i udarala u vrata dok joj krv nije potekla iz rana na rukama. Ali vozač je održao reč.

Vrata su ostala zatvorena.

Posle nekog vremena kamion je krenuo.

Hladnoća joj je sada zahvatala mozak. Srušila se na pod. Um joj se zamaglio. Trebalo je da uradi nešto vrlo važno, bila je ubeđena u to, ali plan joj je nekako iščileo iz pamćenja. Ustala je i zagledala se u ostale žene, potpuno zbunjena. Kakva je ovo ledena magla u njenoj glavi? Obuzimao ju je strah – divlji bezimeni strah trčkarao joj je po srcu i stezao joj zube.

I piškilo joj se.

I prsti su joj bili obasuti sitnim plikovima.

I bila je tako umorna.

Pritiskala ju je iscrpljenost kakvu nikada nije osetila. Pono se spustila na pod, svesna da više neće ustati.

Oči su joj se sklapale. Žudela je za snom.

Dok su joj kapci padali, gledala je nepoznata lica oko sebe.

Gde joj je brat? Zašto su se razdvojili? Nemaju nikoga na svetu osim jedno drugo. Trebalo je da ostanu zajedno. Gde je taj dečak? Setila bi se kad bi samo mogla da se usredsredi. Odspavaj sada, pomislila je. Brinućeš kad se naspavaš.

Prenuo ju je tek glas dobre devojke.

„Sestro, zagrlj me, molim te.“

Naglo je otvorila oči i zagledala se u lice dobre devojke; nije ga prepoznala, mada joj se činilo da ga je već negde videla.

Drhtavica se pojačala i čitavo telo grčilo joj se od neke sopstvene užasne volje. Tačno preko puta nje sedela je devojka iz Azije, širom otvorenih očiju, ali usnula. A devojka iz Beograda je znala, negde u dubinama svog zamagljenog uma, da je to večiti san.

Lica drugih žena stapala su se u mraku, rasplinjavala se u oblike koji nemaju nikakve veze s ljudskim licima. Onda je jedna žena ustala i počela da se svlači. Kidala je odeću ne trudeći se da otkopča dugmad, očajnički žudeći da se oslobodi.

„Gorim“, rekla je na engleskom, a onda naglo sela, sklupčala se kao beba i zatvorila oči.

Devojka iz Beograda tupo je zurila u kutije koje kao da su se zbijale oko njih. *Birnen – Arnen – Nashi – Peren*, pisalo je na kutijama.

Грушы – Pere – Peras – Poirés. Kruške, pisalo je na svakom jeziku, činilo joj se, osim na srpskom, na svakom mogućem jeziku osim na njenom.

Kako se ono zove to voće na srpskom?

„Kruške“, izgovorila je naglas.

Čula je majku kako je doziva, kako viče njeno ime jasno i glasno iako joj majka već pet godina počiva u grobu.

Kako je to moguće? Kako je sve ovo moguće?

Odspavaj sada, rekla je sebi, razmislićeš o tome kasnije.

Ali glas ju je ponovo prizvao u javu.

„Molim te, sestro. Zagrlj me.“

Zagrljila je dobru devojku – malopre je to bila zaboravila da uradi – i držala ju je dugo pošto joj se telo umirilo. U kamionu je vladala tišina, a i okolni svet bio je tih, jer kamion je u nekom trenutku te beskrajne noći stao i ostao nepomičan, iako niko nije došao da otvori vrata.

Više nije videla maglu svog daha. Zapravo, nije više bila svesna potrebe da diše.

A dok joj je dobra devojka umirala u naručju, odjednom je shvatila. Lako je umreti.

Teško je živeti.

PRVI DEO

Žena koja je propala kroz led

JEDAN

Mislili smo da je bomba.

Zato je Kineska četvrt opustela. Ako javnost misli da je policija našla leš, onda povadi telefone i pripremi se da dugo bulji, ali ako misli da je pronađena bomba, javnost onda sedne na bicikle i nestane.

Kamion je bio ispred kineskog restorana *Džerard*, koji označava početak londonske Kineske četvrti, parkiran ukoso, levom stranom na trotoaru.

Sam kamion nije se razlikovao od povorke kamiona načičkane branik uz branik duž čitave jedne strane Ulice Džerard, koji su obavljali rane jutarnje isporuke prodavnicama i restoranima Kineske četvrti. No parkiran ovako ukoso, s točkovima na trotoaru, ovaj kamion je delovao napušteno, kao da je vozač pobegao glavom bez obzira, a na prizor napuštenog kamiona ljudi pomisle samo jedno.

Bomba.

Pod lakim crvenim fenjerima okačenim u čast lunarne nove godine, u Kineskoj četvrti nije bilo nikoga osim policajaca iz Jedinice za oružanu podršku u opremi nalik vojničkoj,

bolničara iz nekoliko bolnica, vatrogasaca iz stanice na Avenueji Šaftsbri, uniformisanih policajaca iz Nju Skotland jarda, detektiva iz Antiterorističke uprave, pasa i njihovih vodiča iz Jedinice za pseću podršku i naše ekipe za istragu ubistava iz stanice Centralni Vest end smeštene u Ulici Sevil rou broj dvadeset sedam, nedaleko od Kineske četvrti.

Bilo je tu zapravo mnoštvo ljudi, vrlo napetih ljudi, a naš dah je vijugao u belim oblacima na ledenom vazduhu. No nije bilo nikoga kome tu nije mesto.

Istovarivači, radnici prve smene koji kroz Soho idu na posao u Mejfer, Merilebon ili Oksfordsku ulicu i ostali radoznalci brzo su se razbežali kad je policijskom trakom Kineska četvrt zatvorena od ostatka sveta. Ostao je samo jedan žitelj, postariji Kinez koji je uočio kamion i pozvao policiju. Bio je to nizak čovek krhke građe; verovatno je čitav život proveo noseći sanduke piva „cingao“ u prodavnice i restorane, pa je uprkos sitnom rastu zračio nekom teško stečenom snagom.

Slabašno zimsko sunce još se mučilo da se popne iznad krovova u januarskom neuspelom pokušaju svitanja. Ne pogledavši na sat znao sam da je oko osam sati ujutru. Pijuckao sam trostruki espresso iz bara *Italija* i posmatrao ostavljeni kamion dok je detektivka Edi Ren razgovarala sa starim Kinezom.

„Znači, niste videli vozača“, pitala ga je Renova.

Čovek je zatresao glavom. „Kao što sam siguran da sam vam već rekao, detektivko, od vozača nije bilo ni traga ni glasa.“

Njegov naglasak je bio zapanjujući. Govorio je uštogljeno i zvanično poput radijskih najavljiivača iz davnih vremena, kao da je naučio engleski slušajući program za inostranstvo kuće BBC.

„Recite mi još jednom“, kazala je Edi. „Moliću lepo, gospodine.“

„Samo kamion.“ Pokazao je. „Parkiran na trotoaru. Vozač je već bio otišao.“

„Da li je vozač bio Kinez?“

„Nisam video vozača.“

Edi je zastala.

„Vi nekoga štitite, gospodine, zar ne?“

„Ne.“

Edi se prodorno zagledala u starca.

„Da li ste legalno u ovoj zemlji, gospodine?“

Niski Kinez se uspravio do pune visine, leđa ukrućenih od povređenog ponosa.

„Imam britanski pasoš već mnogo godina, ali kakve to veze ima...“

Edi je, bledeg lica, gledala u svoju beležnicu.

„Samo mi odgovarajte na pitanja, gospodine. Jeste li dodirivali kamion? Da li ćemo iz bilo kog razloga na tom vozilu pronaći vaše otiske prstiju?“

„Ne“, odgovorio je on. „Pozvao sam policiju i odmah je stigla. I kazali su da je možda bomba.“

Podigao sam policijsku traku i držao je dok su se pas i vodič provlačili ispod nje. Devojka u policijskoj uniformi bila je iznenađujuće opuštena, a njen pas, smeđe-beli engleski španijel, vukao je povodac žudeći da počne s poslom.

„Bravo, Moli“, rekla je devojka, a zatim smo svi gledali kako njih dve prilaze kamionu.

Jedinica za pseću podršku koristi pse koje retko ko usvaja iz prihvatilišta – veoma energične, beskrajno radozalne pse koji ne umeju da stanu. Osobine nezgodne za kućnog ljubimca veoma su dobrodošle kod pasa koji njuhom traže eksplozivne naprave.

Moli je njušila šasiju napuštenog kamiona kao ružu dugačke stabljike.

Podigao sam i traku kad su se vratile.

„Šta Moli misli?“, upitao sam.

„Moli misli da tamo nije bomba“, odgovorila mi je devojka.

Počeo sam kerušu iza ušiju.

„Za mene je to dovoljno“, rekao sam.

Pogledao sam sitnu ženu s naočarima preko puta; stajala je pored naoružanog policajca, čije su lice potpuno prekrivali balistički šlem i fantomka.

U ruci je držala mali espresso s obranim mlekom iz bara *Italija* – pajkani vole taj bar jer je kafa odlična i jer je otvoren dvadeset dva sata dnevno – a čovek do nje držao je poluautomatsku jurišnu pušku zig zauer SG 516. Ta žena je bila moj neposredni starešina, detektivka viša inspektorka Pat Vajtstoun, a čovek je svakako bio zapovednik odreda Antiterorističke uprave. Klimnuo sam glavom, a inspektorka Vajtstoun je uzvratila podigavši kafu.

Ovo je postalo naš slučaj.

„Hajde da ga otvorimo“, povikao sam i prošao ispod trake.

Vatrogasac iz stanice na Aveniji Šaftsberei krenuo je u korak sa mnom. Iscerio mi se, pogleda mutnog od premora, pa sam pretpostavio da je ostao i posle kraja noćne smene. Preko ramena je nosio jarkocrvena klešta duga preko metar, a kad smo stigli do kamiona, skinuo ih je i postavio čelične ralje na zarđalu bravu zadnjih vrata.

Pogledao me je, kratko klimnuo glavom i stegnuo.

Jeftina brava odmah se raspala.

Uhvatili smo po jedno krilo vrata i povukli.

Zagledao sam se u mrak i odmah osetio hladnoću. Na ulici je temperatura bila niska, jednocifrena, ali u kamionu je bilo dosta ispod nule.

Popeo sam se unutra dok mi se pogled razbistrivao.

I tada sam video žene.

Sedele su sučelice u dva reda, leđima naslonjene na strane kamiona.

Sve su bile mlade, neme i nepomične, kao da su umrle tu gde sede. Lica su im bila prevučena tankim slojem mraza.

Nekima su oči bile otvorene. Nekima je led visio iz usta, iz nosa i s trepavica. Led se hvatao i stezao svuda gde je bilo vlage.

Osetio sam da mi dah zastaje u grlu.

Nekima je odeća bila pocepana kao da su bile napadnute. U kamionu se nije osećao zadah smrti, ali smrt je bila svuda.

Osetio sam da tonem prema napred kao da me je neko udario u stomak.

Onda sam se ispravio i okrenuo ka vratima.

„Treba nam pomoć, smesta!“

Bolničarke su već trčale prema kamionu.

Povukao sam se da ih propustim.

Pogledao sam odozgo Edi Ren. I dalje stežući beležnicu u ruci, stajala je nagnuta u struku, drugom rukom oslonjena na prozorski kapak restorana i čekala da povrati. Ništa se nije dogodilo. Uspravila se i zagledala u mene, pegavog lica bleđeg nego obično.

Klimnuli smo glavom jedno drugom.

Okrenuo sam se nazad bolničarkama. Bile su u dnu kamiona i leđa u leđa čučale nad ženama najbližim vozačkoj kabini.

Inspektorka Pat Vajtstoun stajala je na otvorenim vratima kamiona i zurila u mrak. Tresla je glavom posmatrajući nepomične žene, prelazeći pogledom preko njihove iscepane odeće.

„Šta se, dođavola, ovde dogodilo?“

Edi joj je prišla.

Držala je nešto u rukama.

„Našli smo pasoše“, kazala je. „U kabini. Ispod komandne table. Koliko tela je unutra, Makse?“

Brzo sam prebrojao. Bilo ih je po šest sa svake strane.

„Dvanaest“, odgovorio sam.

Edi je listala pasoše.

„Jesi li siguran da ih je samo dvanaest?“

„Siguran sam.“

Odmahnula je glavom.

„Ali ovde je trinaest pasoša.“

„Prebrojte ponovo“, rekla je Vajtstounova. „Oboje. I tela i pasoše.“

Prebrojao sam žene u kamionu. Edi je prebrojala pasoše u rukama. Pasoši su bili plavi, crveni i zeleni. Ove žene su bile sa svih strana.

„Turski, srpski, nigerijski“, govorila je Edi. „Sirijski, sirijski, sirijski. Avganistanski, irački, iranski. Pakistanski, kineski, somalijski.“ Podizala ih je jedan po jedan. „I još jedan turski“, rekla je. „Ovde nesumnjivo ima trinaest pasoša.“

„A u kamionu je dvanaest žena“, rekao sam ja.

„Ko onda nedostaje?“, upitala je Vajtstounova.

Odmahnuo sam glavom i pogledao bolničare koji su se kretali kroz kamion.

„Mrtva“, rekla je jedna bolničarka ne gledajući oko sebe.

„Mrtva“, odgovorila je druga.

Nastavili su dalje.

Dve žene najbliže vratima skamenile su se u večnom zagrljaju, kao figure iz poslednjih dana Pompeja. Grlile su se kao usnule sestre iako je jedna bila crna kao abonos, a drugoj je koža bila bela poput mleka.

Dodirnuo sam ručni zglob mlade crnkinje. Onda sam dodirnuo ručni zglob mlade belkinje. Nisam osetio ništa osim hladnoće.

„Nema pulsa“, rekao sam bolničarkama.

Jedna je zatresla glavom i opsovala.

„Prepustite to nama, važi?“, rekla je. „Drugačije je kad se smrznu, znate. Drugačije od svega što ste ikada videli. Puls i disanje uspore gotovo do nule. To što vi niste napipali puls ne znači da su mrtve.“

„Možete li da sačekate na ulici, detektive?“, upitala me je druga.

Pogledao sam žene u iskidanoj odeći.

„Čini se da su napadnute pre smrti“, rekao sam.

Bolničarka koja mi je rekla da čekam na ulici nije me ni pogledala.

„Najverovatnije su same pocepale odeću“, rekla je, malo strpljivije. „Ima jedna stara izreka o hipotermiji – *nije mrtav ako nije topao i mrtav*. Ovo se dešava pred sam kraj. Žrtva ma se čini da gore.“

Okrenuo sam se devojkama sklupčanim pored mene.

Oči mlade crnkinje bile su otvorene. Ali oči mlade belkinje bile su zatvorene. Ponovo sam joj opipao puls, ali nisam osetio ništa. Koža joj je bila hladnija od groba.

Koliko joj je godina? Devetnaest? Dvadeset?

Oborio sam glavu i obuzeo me je talas bola.

A njeni prsti su se podigli i uhvatili me za ruku.

Onda sam je podigao u naručje i urlajući zvao pomoć, ruke su posezale da mi pomognu da je iznesem iz tog kamiona smrti i spustim na nosila koja smo utovarili u kola hitne pomoći parkirana nasred Avenije Šaftsberi dok su plava svetla probadala ledeno zimsko jutro. Jurili smo kroz grad, a sirena je zavijajući zapovedala svetlu da nam se skloni s puta.

„Sada si bezbedna“, rekao sam trudeći se da ne padnem od poskakivanja. Stezao sam joj ruke pokušavajući da u njih

ulijem malo toplote. „Vozimo te u bolnicu. Nemoj da odustaneš. Ostani sa mnom.“

Nije odgovorila.

„Ne odustaj, važi?“, rekao sam.

A ona nije odgovorila.

Nikada mi nije bilo hladnije nego u rukama te devojke.

„Reci mi kako se zoveš“, zamolio sam je.

„Zovem se Hana“, prošaputala je.

DVA

Ako vam u Londonu stane srce – ili ako vam puls silno opadne jer se smrzavate – bolničari i tehničari hitne pomoći imaju ovlašćenje da zaobiđu najbližu dežurnu hitnu službu i odvezu vas pravo u jedan od osam centara specijalizovanih za srčani udar i tako vam odmah udvostruče izgleda da preživite.

Tako su postupili i s Hanom.

Kola su jurila ka severu, a ja sam bio uz nju dok je nisu odneli na intenzivnu negu Kraljevske bolnice u Hampstedu. A onda sam čekao. Kad sam već iskapio dve šolje vrele crne kafe, došao je lekar, mladić od oko trideset godina. Izgledao je kao da nije trenuo otkako je diplomirao. Doktor Patel, pisalo je na njegovoj metalnoj pločici.

Pogledao je moju službenu legitimaciju i klimnuo glavom.

„Znamo li kako se žrtva zove, detektive Vulfe?“ upitao je.

„Znam joj samo lično ime“, odgovorio sam. „Hana.“

„Hana je žrtva teške hipotermije, što se lako dijagnostikuje, a teško leči. Dešava joj se nešto što mi zovemo naknadnim padom – unutrašnja temperatura joj opada iako više nije na

hladnoći. Verovatno će padati i sledećih nekoliko sati. Bajpasom srca i pluća izvući ćemo krv iz njenog tela, ugrejaćemo je i vratiti u telo. Aparati održavaju njenu cirkulaciju i nivo kiseonika.“ Zastao je. „Da li znate koliko dugo je bila izložena temperaturi nižoj od nule? Znate li bilo šta o njejoj medicinskoj istoriji?“

Odmahnuo sam glavom.

„Kada ću moći da razgovaram s njom?“

Pogledao me je kao da ništa nisam shvatio.

„Hipotermija je predvorje smrti, detektive. Ona suzbija rad srca i mozga i gasi unutrašnje organe. Shvatate li? Sve što održava pacijenta u životu iznenada staje.“ Prošao je rukom kroz već proređenu kosu. „Mi ne smemo ni da proglasimo pacijenta mrtvim dok mu se telo ne ugreje do blizu normalne temperature.“

Najzad sam shvatio.

Hana je umirala.

Kad sam stigao do stanice Centralni Vest end, omaleni Kinez star šezdesetak godina stajao je ispred velike plave lampe koja označava ulaz u Sevil rou broj dvadeset sedam.

Prepoznao sam ga kao čoveka s kojim je Edi razgovarala pre nego što smo otvorili kamion, kao čoveka koji je pozvao policiju. Sigurno su ga bili povelili u stanicu na duži razgovor, a sada su završili. Pogledao me je oprezno kad sam se popeo uz stepenice.

„Hvala vam na pomoći, gospodine“, rekao sam mu.

On je odmahnuo glavom.

„Nisam siguran da sam bio od neke pomoći.“ Osvrnuo se prema ulazu u stanicu. „Rekao sam vašim kolegama sve što znam, ali mislim da mi ne veruju.“

Ponovo me je zadivio njegov zvanični staromodni engleski i osetio sam jaz između učtive dobro vaspitane zemlje kakvu je zamišljao kad je prvi put čuo njen jezik preko radija i surovije stvarnosti koju je pronašao u Londonu.

I verovao sam mu da nije video vozača i da nema mnogo više od toga da nam kaže. Video sam da se oseća zlostavljano.

Pružio sam mu ruku i predstavio mu se.

Rukovao se sa mnom, ali tako mlako da sam zažalio što sam uopšte pokušao.

„Kit Li“, rekao mi je. Pripadao je pokolenju Kineza koji su automatski uzimali englesko ime, obično neko koje su Britanci napustili pre više naraštaja.

„Izuzetno dobro govorite engleski, gospodine.“

„U Kini sam bio nastavnik.“ Gorko se zasmejao. „U Engleskoj – ništa.“

Popeo sam se u Sobu za teške zločine broj jedan.

Pat Vajtstoun i Edi, s plavim gumenim rukavicama na rukama, listale su pasoše raznih zemalja, plave, crvene i zelene, raširene pred njima kao špil karata.

Detektivski pripravnik Bili Grin sedeo je za monitorom. Visok i dugonog, grbio se pregledajući crno-bele fotografije vozila, a njihovi registarski brojevi pojavljivali su se žuto-crni na dnu monitora.

U sobi je bio i sićušan sredovečan muškarac s debelim naočarima. Sedeo je između Vajtstounove i Edi i, takođe s rukavicama na rukama, gurao pasoš, sirijski, kako mi se činilo, u glomaznu srebrnu kutiju. Ta mašina je ličila na računarske štampače iz nekih prohujalih vremena. On sam podsećao je pomalo na krticu.

„Jesi li razgovarao s njom, Makse?“, upitala me je Vajtstounova.

Odmahnuo sam glavom.

„Zvaće me iz bolnice kad izađe s intenzivne nege. Koliko ih je još preživelo?“

„Nijedna“, odgovorila je Vajtstounova. „Sve ostale su proglašene mrtvima na licu mesta. Službenom lekaru je trebalo dosta vremena za to. Po svemu sudeći teško je biti siguran kad je reč o smrzavanju. Srce toliko uspori da se čini da ne radi. Prema tome, imamo jedanaest mrtvih.“ Kucnula je tamnocrveni pasoš sa zlatnim grbom. „A Hana Novak bori se za život u Kraljevskoj bolnici.“

„Prema tome, i dalje imamo trinaesti pasoš“, rekla je Edi. Mahnula je glavom prema čoveku sa srebrnom mašinom. „Ovo je Ken iz Odseka za vize i useljenja s aerodroma *Hitrou*.“

„Ja sam stručnjak za sumnjiva dokumenta“, rekao mi je Ken. „Provlačim vaše pasoše kroz ovaj VSC40 da vidim koji su legalni.“

„Šta radi ta vaša mašina?“

„Čita mikročipove, procenjuje kvalitet papira i skenira površinske oblike kao što su pečati“, rekao je. „Pronalazi lažne vodene žigove, lažne metalizirane trake i mastilo kućne proizvodnje.“ Stidljivo mi se osmehnuo zagrevajući se za temu. „Ovo je u suštini detektor laži za putne isprave.“

Prsti u rukavicama lako su mu poigrali iznad pasoša. Tamnocrveni tajlandski. Tamnoplavi sirijski. Zeleni pakistanski. Crveno-zlatni srpski. I dva turska pasoša – jedan crvenosmeđi i jedan zeleni.

„Pasoši se mogu falsifikovati na hiljade načina“, nastavio je Ken. „Pasoš može biti pravi, ali je fotografija promenjena. Ima pravih pasoša s lažnim pečatima. Moja mašina vidi sve.“

Kenova profesija objašnjavala je zašto podseća na krticu. Zamišljao sam da većinu radnih dana provodi u zamračenoj prostoriji na terminalu za dolaske i bio sam siguran da ga ne bi pozvali u našu stanicu da nije najbolji u svom poslu.

„Kako ide do sada?“, upitao sam ga.

„Ovi pasoši su lažni kao novčanica od devet evra“, odgovorio je Ken dopustivši sebi osmejak profesionalnog ponosa. „Mi na aerodromu *Hitrou* vidamo najbolje falsifikovane pasoše na svetu, ali ovi ovde nisu najbolji na svetu. Ovo je amaterski posao. Osim *ovog*. Ovaj je pravi.“

Bio je to pasoš po kom je Vajtstounova kuckala prstom. Ken je podigao tamnocrveni pasoš sa zlatnim ćiriličnim slovima iznad i ispod zlatnog grba. Navukao sam gumene rukavice i uzeo srpski pasoš. Ozbiljno mlado lice Hane Novak gledalo me je s fotografije.

Imala je dugu ravnu smeđu kosu, na krajevima uvijenu nekom vrstom uvijača. Bio je to dirljiv pokušaj ulepšavanja mlade žene koja nije ni znala da je već prelepa.

Ken je prešao prstima po hrpi falsifikovanih pasoša.

„Ne bih ni očekivao da ovo budu pristojni falsifikati“, rekao je. „Kamion je jeftina mogućnost krijumčarenja u Ujedinjeno Kraljevstvo. Na *Hitrouu* vidamo ljude – profesionalce iz Damaska i Bagdada – koji su platili petnaest i više hiljada funti za majstorski urađene lažne putne isprave.“

„Ti krijumčari ljudi“, rekao sam. „Da li ih radije šalju avionom ili ih stavlja u kamion?“

„Zavisi koliko novca putnici imaju“, odgovorio je Ken. „Ako su imućni, mogu za dvanaest hiljada da dobiju gliser od Denkerka do Dovera, ali ako nemaju para, u Kaleu mogu da dobiju prelaz za svega sto funti. Na društvenim mrežama to se nudi kao siguran prolazak – ti krijumčari imaju stotine naloga – ali za sto funti dobijate samo jedan pokušaj ulaska u

kamionu koji vozi za Dover. Mada, u poslednje vreme posao nije ograničen samo na južnu obalu. Kako obezbeđenje oko Dovera jača, krijumčarski gliseri idu za Portsmut, Vitstabl, Tilberi, Hal i druga mesta. A ako prođu, putnici većinom ostaju zauvek. Nikoga ne vraćaju nazad u zaraćene zone.“ Pokazao je pasoše. „Reći ću vam nešto o ovim devojkama.“

Gledao sam ozbiljnu lepotu Hane Novak na fotografiji.

„Šta?“ upitao sam.

Uzdahnuo je. „Nisu imale sreće“, rekao je.

„Našao sam kamion“, rekao je Bili Grin i uzbuđeno se okrenuo u stolici. „Našao sam ga u programu APRT.“

Program automatskog prepoznavanja registarskih tablica jeste sistem koji koristimo za beleženje registarskih brojeva, čak i za vozila koja u tom trenutku ne tražimo. Oko osam hiljada kamera svakodnevno snimi tridesetak miliona brojeva koji se čuvaju dve godine.

„Kamion je hladnjača od pet tona i kupljen je za gotovinu na licitaciji u Kentu prošlog leta“, rekao je Bili. „Proizvela ga je kineska kompanija *Sinotrak*, mada su tablice turske. Krijumčari tako rade, kupuju vozila za gotovinu na licitacijama, pa im je teško ući u trag kao telefonima s pripejdom.“ Okrenuo se u stolici i zagledao se u monitor. „Ušao je u zemlju juče na poslednjem trajektu iz Denkerka za Dover.“

„Jesu li kamere snimile vozača?“ upitala je Vajtstounova.

„Još tražim, gospođo“, odgovorio je Bili.

„Znači, pretpostavljamo da nije vozio vlasnik trinaestog pasoša?“ rekao sam.

„Najverovatnije je tako“, rekla je Vajtstounova. „Zato što je vlasnik trinaestog pasoša žena, a vozači koji krijumčare ljude uvek su muškarci. Makar je tako bilo donedavno. Sada je to zajednička profesija. Nađite trinaestu ženu i preko nje ćete naći vozača. Nađite vozača i našli ste smrada koji vodi ovaj posao.“

„Zašto je vozač pobjegao?“, upitala je Edi.

„Možda je pogledao nazad, video da su žene pomrle ili umiru i uspaničio se“, rekao sam ja. „Možda nije dobio novac. Možda ga niko nije sačekao.“

„Ali zašto je pozadi bilo uključeno hlađenje?“, rekla je Edi. „Prokrijumčario je pun kamion devojaka u zemlju, a onda ih ubio hladnoćom. To nema smisla.“

„Stalno vidamo te hladnjače“, rekao je Ken. „Hlađenje radi kao centralno grejanje – ili na tajmer ili na termostat. Hladan vazduh počne da duva u određeno vreme ili kad se temperatura podigne iznad određenog nivoa. Nagađam da je vozač glup i da mu nije palo na pamet da bi te devojke mogle da se smrznu. Za mrtvim ženama nema potražnje na tržištu. On nije namerno uključio hlađenje i nije bio dovoljno pametan da ga isključi dok nije bilo prekasno. Taj vozač nije neki zločinački genije.“

„Znači, video je šta se desilo i zbrisao“, rekla je Edi.

Vajtstounova je sumorno klimnula glavom. „Vozačev strah je po svemu sudeći važan činilac u svakoj pretpostavci.“ Video sam da drhti od besa. „Ovo nije saobraćajni prekršaj, Makse. Ovo nije krijumčarenje ljudi. Imamo u mrtvačnici jedanaest leševa. Želim da optužim te skotove za ubistvo.“

„Ima li tragova u kamionu?“, upitao sam.

„Svaka žena je imala po jednu malu kesu“, rekla je Edi. „Očigledno su samo to smele da ponesu. Sadržina kesa je iznenađujuće slična. Sve su ponele malo šminke i mobilne telefone, a baterije su se ispraznile dok smo ih našli. Puni-mo telefone i pozvali smo prevodioce da pregledaju poruke.“ Pokazala je Ujedinjene nacije pasoša pred sobom. „Biće tu dosta prevođenja, a ambasade nam neće biti od pomoći jer se čini da je samo jedan pasoš pravi. Ne možemo da identifikujemo žrtve ako su putovale s lažnim pasošima.“

Vajtstounova je skinula rukavice i otišla pred ogromnu mapu Londona koja prekriva čitav zid naše sale.

„Radimo li na temelju teorije da je Kineska četvrt bila konačno određeno?“, upitao sam.

Vajtstounova je klimnula glavom.

„Teško da je ovih dvanaest devojaka došlo ovamo da vadi krompir u Ist Angliji ili da skuplja školjke u Morkamskom zalivu, Makse. Došle su da rade samo jedno.“ Oštro je uzdahnula. „Hoću da pritisnemo svakog podvođača između Kineske četvrti i Votfordskog procepa. Ti imaš doušnika u Kineskoj četvrti, zar ne?“

Sigurno sam delovao iznenađeno.

„Doušnika?“

„Onu Filipinku“, odvrtila je Vajtstounova pomalo ljutito. „Džindžer Gonzales.“

„Džindžer nije zvanični doušnik“, rekao sam. „Ona je više prijateljica.“

Džindžer Gonzales je vodila jedan od najuspešnijih poslova prostitucije u gradu, mada je više volela da svoju kompaniju *Sampagita*, nazvanu po nacionalnom cvetu Filipina, opisuje kao agenciju za upoznavanje.

Jednom mi je pomogla da razbijem pedofilsku bandu. Kada je moj kolega detektiv Kertis Gejn ranjen na dužnosti i ostao paralizovan, našla mu je nekoga da ga grli poslednjih dana pred smrt. Verujem da mu je Džindžer olakšala kraj.

Imao sam mnogo razloga da budem zahvalan Džindžer Gonzales.

„Tvoja prijateljica spaja bogataše s lepim devojkama, zar ne?“, rekla je Vajtstounova.

Džindžer je pronalazila klijente u otmenim barovima londonskih hotela - *Koburg* u *Konotu*, *Američki bar* u *Savouju*, *Rivoli* u *Ricu*, *Fumoar* u *Kleridžsu* – i onda ih spajala s

devojkama iz svojih knjiga. Devojaka je bilo mnogo i uvek su se pojavljivale nove.

„Ali ona sebe ne smatra podvođačicom“, rekao sam.

Vajtstounova je zagrizla donju usnu kao da je dovodim do ivice strpljenja.

„Može ona sebe da smatra čime god hoće, Makse, ali ja to zovem podvođenjem. Da li zaista želiš da je zaobiđemo?“

Bio sam siguran da kamion iz Kineske četvrti nema nika-kve veze sa Džindžer. U njenom poslu nije bilo prinude. Ona je poslovna žena.

„Ona je dobro stvorenje“, rekao sam jednostavno.

Vajtstounova se zajapurila od besa.

„One žene u kamionu? Kladila sam se da su i one bile dobra stvorenja. Tvoj prvi zadatak je da razgovaraš s Hanom Novak u bolnici. Posle toga ćeš se vratiti ovamo, pa ćemo poći da popričamo s tvojom prijateljicom, Makse. To ti je drugi zadatak.“

Ovo nije bio predlog.

„Razumem“, odgovorio sam.

„Gospođo, zbog čega ste toliko sigurni da su došle ovamo radi prostitucije?“, upitala je Edi Ren našu šeficu. „Mi to ne znamo pouzdano, zar ne? Možda su mislile, šta ja znam, da će ovde biti manekenke, igrariče, konobarice.“

„Ali ljudi koji su ih doveli su znali“, rekla je Vajtstounova gledajući mene. „Zar ne?“

„Tako je“, rekao sam. „Oni su znali.“

Telefon mi je zavibrirao. Zvao me je doktor Patel.

„Hana neće preživeti“, rekao mi je.

Dok sam stigao u bolnicu, Hanu su premestili s intenzivne nege u malu privatnu sobu, vrlo zagrejanu i s prigušenim

svetlom. Iz Ulice Pond čulo se brujanje vozila koja su se polako penjala na jedno od najstrmijih londonskih brda.

Medicinske sestre udobno su ušuškale Hanu i iznad posteljine joj se videlo samo lice. Izgledala je vrlo mlado.

„Pretpostavljam da nema svrhe da pitam ko joj je najbliži rođak“, rekao je doktor Patel.

„Tražimo“, odgovorio sam. „Njen pasoš je pravi. Verovatno jedini iz gomile. Zatražili smo od srpske ambasade da potraži njenu porodicu.“ Pogledao sam devojkicu u krevetu, a zatim lekara koji je dao sve od sebe da je spase. „Trebalo bi nešto da saznamo uskoro, ali mislim da nećemo stići na vreme. Kako joj je ostalo?“

„Uskoro će se ugasiti“, rekao je on. „Nije u bolovima.“ Obrisao je oči nadlanicom. Mislim da nikada u životu nisam video umornijeg čoveka. „Ali pre nego što je stigla ovamo, nastala su prevelika unutrašnja oštećenja.“

„Mogu li da ostanem s njom?“

„Naravno.“

U malenoj sobi je bila samo jedna stolica. Kad je doktor Patel izašao, privukao sam je krevetu. Kad sam progovorio, glas mi je bio tih kao u molitvi.

„Ko ti je ovo uradio, Hana?“

Ako me je i čula, nije odgovorila, a ako je znala da sam uz nju, nije to ničim pokazala. Sedeo sam nemo uz postelju Hane Novak i ostao tu dok nije otišla.